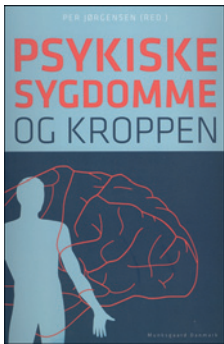

Sammenhengen mellom psykiske og somatiske lidelser

Per Jørgensen, red.
Psykiske sykdomme og kroppen
 186 s, tab, ill. København: Munksgaard
 Danmark, 2011. Pris DKK 198
 ISBN 978-87-628-1007-5

Ikke bare i Danmark, men også i Norge synes det å være en kjensgjerning at biologiske forhold og somatisk helse hos pasienter med psykiske lidelser blir neglisjert. En viktig årsak er mangel på kunnskap hos helsepersonell og interesse for den kroppslige dimensjonen ved psykiske lidelser. Som en følge av dette kan pasienter med psykiske lidelser bli gående i lang tid med uoppdagede, alvorlige somatiske sykdommer både i primær- og spesialisthelsetjenesten. Dette er spesielt bekymringsfullt all den tid det er betydelig økt sykkelighet og dødelighet med bakgrunn i somatiske sykdommer hos personer med psykiske lidelser. Det dreier seg bl.a. om hjerte- og karlidelser, diabetes og overvekt. Likeledes er det økt risiko for utvikling av psykiske lidelser, spesielt depresjon i kjølvannet av en rekke somatiske lidelser, som hjerte- og karlidelser, diabetes, kols, kreftsykdommer, nevrologiske lidelser, endokrinologiske sykdommer og dessuten ved langvarige smertetilstander. Det er også viktig å være klar over at en rekke medisiner som brukes i psykiatrien, har somatiske bivirkninger, og at mange medisiner som brukes ved forskjellige somatiske sykdommer, har psykiske bivirkninger.

Det er disse forholdene som tas opp og beskrives. Foruten redaktøren, som er sjeflege, er det bidrag fra ti andre, de fleste leger, men også to fysioterapeuter og en psykolog. Siktemålet er å gi en kortfattet oversikt til klinikere og undervisere i helsetjenesten. I første del gir bidragsyterne en teoretisk, filosofisk oppdatering om temaer som kropp og sjel som henholdsvis atskilte og integrerte fenomener, om kroppsfenomenologi og om det kroppsliggjorte sinn. Denne delen avsluttes med en oversikt over forskjellige kroppsterapier som benyttes av fysioterapeuter, inkludert psykomotorisk fysioterapi slik som vi kjenner det i Norge.

Del to handler om kroppslige forstyrrelser knyttet til forskjellige psykiske lidelser – henholdsvis schizofreni, depresjon, angstlidelser, somatoforme tilstander, spiseforstyrrelser, AD/HD, seksuelle forstyrrelser og metabolsk syndrom. Boken avsluttes med EUs charter om en kombinert tilnærming til mental og fysisk helse.

Tematikken er omfattende, men boken kortfattet. Derfor er den preget av litt oppramsende stil i enkelte kapitler, men i det store og hele gir den viktig kunnskap og kan inspirere leseren til å gå mer i dybden ved å søke andre kilder, særlig tidsskriftsartikler. Første del er vanskeligere tilgjengelig for dem som ikke kjenner til den mer filosofiske stilen som særlig gjør seg gjeldende i Mellom- og Sør-Europa. Boken kan likevel anbefales for leger i allmenn- og spesialisthelsetjenesten generelt, men særlig for dem som arbeider i psykiatrien. Den er også nyttig for psykologer og sykepleiere.

Stein Opjordsmoen Ilner

Klinikk psykisk helse og avhengighet
 Oslo universitetssykehus

Nyttig om funksjonelle lidelser

Per Fink, Marianne Rosendal, red.
Funktionelle lidelser
 Udredning og behandling. 244 s, tab, ill.
 København: Munksgaard Danmark, 2012.
 Pris DKK 268
 ISBN-978-87-628-1124-9

Funktionelle lidelser har fem deler: *Generelt om funksjonelle lidelser, Behandling, Oppfølging, Funksjonelle lidelser hos barn og Kulturelle aspekter og historiske forhold*. Den har 298 referanser, forord, leseveiledning, liste over forkortelser og stikkordregister.

Bør du som travel kliniker lese denne boken? Oversikten over behandlingsmodellen TERM («The Extended Reattribution and Management Model») og generelle råd om håndtering av pasienter med kronisk funksjonelle lidelser kan være nyttig for alle. TERM-modellen er bygd opp over de alminnelige og til dels velkjente prinsippene for god lege-pasient-kommunikasjon og behandlingsetikk, men bare satt mer i system med henblikk på den multisymptomliddende pasienten.

For psykiatere vil omtalen av klassifikasjon og nyere diagnostisk tankegang være av større interesse. En rød tråd er forfatterens faglige begrunnelse for innføring av det diagnostiske konseptet «bodily distress disorder» (kroppslig stresslidelse), som oppfattes som et syndromkompleks og plasseres under hovedgruppebetegnelsen funksjonelle lidelser. Her finnes den sammen med sykdomsangst (hypokondri), dissosiative tilstander (med sensoriske eller motoriske symptomer) og Münchhausens syndrom by proxy. Kriteriene for kroppslig stresslidelse beskrives detaljert i tekst og tabell. Ettersom diffuse og uspesifikke kroppslige symptomer inngår i en rekke somatiske lidelser, omtales de differensialdiagnostiske problemene. Komplexiteten i dette feltet fremgår tydelig.

For pediaterne kan den fjerde delen fungere som en kortfattet oversikt over feltet hos barn. For barnepsykiateren blir det for lite substans.

Redegjørelsen av epidemiologiske forhold er tynn og først og fremst rettet mot danske lesere. Ifølge nyere studier er 4,7 % kvinner og 1,2 % menn rammet av kroppslig stresslidelse.

Den siste delen som handler om kulturelle og historiske forhold, synes mest forbeholdt de spesielt interesserte. En rekke kuriositeter blir berørt, bl.a. den vandrende livmor, seminal retensjon, besettelse og refleksteori. Spennvidden er stor, og intensjonen bak blir litt borte. Medisinskhistoriske forhold som fremdeles preger dagens diagnostiske tankegang, og som driver den faglige søken etter et mer empirisk fundament, kunne med fordel ha kommet tydeligere frem.

Deler kan trolig fint brukes som supplement eller bakgrunn og innføringsstoff i medisinsk ikke-forklarte symptomer, f.eks. i videreutdanningsprogrammer for klinikere.

Boken er et viktig internasjonalt bidrag til feltet somatoforme lidelser og medisinsk ikke-forklarte symptomer. Forfatterne oppnår sin hovedintensjon om å gjøre kroppslig stresslidelse og TERM-behandlingsmodellen mer kjent. Hvordan drakampen om fremtidig lidelsesnavn, kategorier og definisjoner ender til slutt, er ikke godt å si. Det synes imidlertid å være internasjonal enighet om behovet for reklassifisering og termendring. Somatoforme lidelser i DSM-IV er foreslått endret til somatiske symptomlidelser i DSM-V, som kommer i 2013.

Kari Ann Leiknes

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
 Oslo